

**ЗАСТОСУВАННЯ ЕКСПРЕС-ТЕСТІВ В
ПЕРЕДОПЕРАЦІЙНІЙ ДІАГНОСТИЦІ ВІРУСНИХ ГЕПАТИТІВ У
ХВОРИХ НА ГОСТРИЙ ХОЛЕЦИСТИТ**

А.О. Колотвін, О.А. Квасневський

*Військово-медичний клінічний центр південного регіону
Одеський національний медичний університет*

Резюме. У запропонованій статті автори узагальнили матеріали щодо діагностики вірусних гепатитів у хворих гострим холециститом в доопераційному, інтраопераційному та післяопераційному періоді на основі виділення факторів ризику в групах хворих та з використанням імунохроматографічного аналізу, що представлені в науковій літературі та набутий власний досвід застосування швидких тестів діагностики вірусних гепатитів В та С в клініці невідкладної хірургії у хворих гострим калькульозним холециститом. Із 1554 прооперованих хворих з гострим холециститом у 149 (9,58%) хронічні гепатити В та С. У 81 (54,36%) хворого діагноз хронічного гепатиту В та С встановленого методом імунохроматографічного аналізу підтвердився контрольними дослідженнями методами ІФА та ПЦР. Виходячи з наведених даних дослідження, саме група хворих до 45 років потребує більш ретельної уваги, оскільки проведене анкетування виявило найбільше число хворих з факторами ризику в даній віковій категорії та найбільшу кількість показників факторів ризику.

Ключові слова: *гострий холецистит, хронічні гепатити, швидкі тести, анкетування.*

Вступ. На сьогодні населення нашої планети переживає пандемію вірусних гепатитів В та С [Ющук, 2010]. Майже 800 мільйонів жителів Землі являються носіями вірусів двох найбільш важких видів гепатитів (вірусних гепатитів В та С), а більше 2 мільярдів – в тій чи іншій формі перенесли гострий гепатит В, близько 400 млн залишилися носіями HBsAg на все життя [Дзюблик, 2013]. Дані статистики свідчать, що в Україні понад 1 млн осіб являються носіями вірусного гепатиту В, а близько 3% - 5% населення хворіє вірусним гепатитом С [Слабкий, 2011]. Враховуючи високу захворюваність даною інфекцією, виявлення груп високого ризику інфікованості вірусними гепатитами набуває важливого медико-соціального значення [Антонян, 2011]. Питання організації і покращення якості проведення скринінгу вірусних гепатитів В та С в передопераційному періоді у хворих гострим холециститом залишається актуальною проблемою хірургічних стаціонарів [Туманський, 2010].

Мета роботи. Починаючи з 90-х років в країнах Східної Європи, та зокрема в Україні, відмічається один із найбільш високих темпів зростання захворюваності вірусними гепатитами в світі. Хворі наркоманією, які використовують внутрішньовенне введення наркотичних засобів, на даний час представляють найбільш небезпечну групу ризику у відношенні до розповсюдження гепатитів. Інфіковані громадяни можуть передавати інфекцію при сексуальних контактах. Шляхи передачі можуть виникнути, як в побуті через інфіковані предмети при пошкодженнях шкіри, так і в косметологічних салонах при неякісній стерилізації інструментів, а також в медичних закладах при проведенні діагностичних та лікувальних маніпуляцій, гемодіалізі.

Матеріал та методи. В роботі проаналізовано особливості діагностики вірусних гепатитів у хворих гострим холециститом в доопераційному, інтраопераційному та післяопераційному періоді на основі виділення факторів ризику в групах хворих та з використанням імунохроматографічного аналізу.

Об'єктом дослідження була сироватка крові та суцільна кров пацієнтів, госпіталізованих в хірургічний стаціонар Військово-медичного клінічного центру Південного регіону з діагнозом гострий холецистит.

За період з 2010 по 2015 рік було виконано 1554 лапароскопічних холецистектомій у хворих із гострим холециститом. По віковому признаку було виділено 4 групи пацієнтів. В I групу віком до 45 років входило 66 хворих, в II групу від 46 до 59 років – 52 хворих, III складала 23 пацієнта віком від 60 до 75 років, IV групу – 8 хворих старше 75 років. Аналізи та анкетування проводились одразу при госпіталізації. Перша група включала 46 жінок і 20 чоловіків, друга - 16 чоловіків та 36 жінок, третя - 9 чоловіків та 14 жінок, в четверту входило 4 чоловіки та 4 жінки. Також при госпіталізації на основі ретельного опитування всі хворі поділялись на 2 групи залежно від наявності факторів ризику інфікованості в минулому. Для опитування нами була створена анкета, в яку вносились загальні дані хворого, враховуючи професію, використання хворим внутрішньовенного введення препаратів, переливання крові, стоматологічних, хірургічних та інших процедур. Першу групу складала хворі із факторами ризику інфікованості гепатитами. Цій категорії хворих крім загальноклінічного аналізу крові, виконувався імунохроматографічний аналіз крові. Другу групу складала пацієнти з негативними результатами опитування наявності факторів ризику в минулому. В першу групу хворих, з виявленими факторами ризику у минулому, було включено 522 (35,6%) хворих, у 1002 (64,4%) пацієнтів другої групи без наявних факторів ризику інфікованості вірусними гепатитами В та С в першу чергу виконували загальноклінічні аналізи, а проведення цитотестів було по бажанню хворого. Але якщо під час операції виявлялись ознаки ураження печінки, імунохроматографічний аналіз виконувався обов'язково.

Розподіл хворих за статтю та віком

Вікова група (роки)	Хворі вірусним гепатитом В (n=94)				Хворі вірусним гепатитом С (n=55)			
	Жінки		Чоловіки		Жінки		Чоловіки	
	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
До 45	29	48,33	13	38,23	17	48,37	7	35
46-59	24	40	10	29,41	12	34,28	6	17,14
60-75	5	8,33	9	26,47	4	11,42	5	25
75 та більше	2	3,34	2	5,89	2	5,93	2	22,86
Всього	60		34		35		20	

Результати та їх обговорення. Проведення анкетування хворих, госпіталізованих із гострим холециститом, дозволило в передопераційному періоді шляхом виконання експрес тестів виявити із групи ризику у 122 (7,8%) пацієнтів вірусний гепатит В та С, а в ранньому післяопераційному періоді - у 27 (1,7%) хворих, підтверджені в наступному методами ІФА та ПЦР. Серед госпіталізованих хворих гострим холециститом із вірусними гепатитами В та С, пацієнтів з гепатитом В було більше, ніж хворих гепатитом С в 1,7 рази. Серед госпіталізованих найбільшу групу склали хворі І вікової категорії до 45 років, чисельність яких була в 1,26 рази більша, ніж II групи та відповідно в 2,86 рази і 8,25 рази III і IV груп. Необхідно відмітити, що, як було виявлено під час анкетування, фактори високого ризику інфікованості гепатитами частіше спостерігались у пацієнтів I групи, а саме в 87,8% випадків.

Висновки

Виходячи з наведених даних дослідження, саме група хворих до 45 років потребує більш ретельної уваги, оскільки проведене анкетування виявило найбільше число хворих з факторами ризику даній віковій категорії та найбільшу кількість показників факторів ризику (наркоманію, медичні та косметичні маніпуляції, статеві контакти з інфікованими). В інших групах також були хворі із вказаними факторами ризику, але в меншій кількості. Проведення опитування з виявленням факторів ризику і подальшим імунохроматографічним дослідженням дозволило в передопераційному періоді виявити хворих із вірусними гепатитами та вчасно провести адекватну передопераційну підготовку, профілактику інтраопераційних та післяопераційних ускладнень та знизити ризику від оперативних втручань.

Проведення скринінгу хворих на наявність вірусних гепатитів на усіх етапах лікування дозволяє покращити післяопераційні результати. Проведене дослідження встановило вікові та гендерні особливості в обраних групах хворих. Розробка спеціальних індивідуальних опитувальників дозволяє покращити результати оперативного втручання. Перевага серед обстежених пацієнтів молодого працездатного віку з факторами високого ризику інфікованою сім'єю дає проблемі розповсюдження вірусних гепатитів особливої соціально-економічної значущості.

Література

1. Антонян І.М. Принципи застосування методик опитування в сучасній медицині / І.М. Антонян, О.І. Зеленський, А.В. Черенко, Т.С. Торас // Вісник проблем біології і медицини – 2011. – вип.4 (90). С. 15-18
2. Дзюблик І.В. Швидкі ІХА- тести для етіологічної діагностики інфекційних захворювань людини / І.В. Дзюблик, О.В. Обертинська, Я.О. Дзюблик, І.Ф. Самборська, О.В. Ковалюк, С.Г. Вороненко, Г.Г. Ковалишин, Т.В. Степченкова –к., 2013. – 94с.
3. Слабкий Г. О. Скринінгові дослідження в практиці сімейного лікаря: обстеження на виявлення раку передміхурової залози та гепатиту В : [метод. реком.] / за ред. Г. О. Слабкого. – К., 2011. – 25 с.
4. Туманский В.А. Интраоперационная иммунохроматографическая экспресс-диагностика вирусного гепатита С в ткани трепанобиоптатов печени. / Ю.А. Шебеко // Патология. – 2010, - Т.7. - №2. – С. 107-109.
5. Ющук Н.Д. Протокол диагностики и лечения больных вирусными гепатитами В и С., Е.А. Климова, О.О. Знойко. Российский журнал гастроэнтерологии, гепатологии, колопроктологии. - 2010. - №6. - С. 4-60.

Резюме. В предлагаемой статье авторы обобщили материалы по диагностике вирусных гепатитов у больных острым холециститом в дооперационном, интраоперационном и послеоперационном периоде на основе выделения факторов риска в группах больных и с использованием иммунохроматографического анализа, представленных в научной литературе и приобретенный собственный опыт применения быстрых тестов диагностики вирусных гепатитов В и С в клинике неотложной хирургии у больных острым калькулезным холециститом. С 1554 прооперированных больных с острым холециститом в 149 (9,58%) хронические гепатиты В и С. В 81 (54,36%) больного диагноз хронического гепатита В и С установлен методом иммунохроматографического анализа подтвердился контрольными исследованиями методами ИФА и ПЦР. Исходя из данных исследования, именно группа больных до 45 лет требует более пристального внимания, поскольку проведено

анкетирование выявило наибольшее число больных с факторами ризикув данной возрастной категории и наибольшее количество показателей факторов риска

Ключевые слова: *острый холецистит, хронический гепатит, быстрые тесты, анкетирование.*

Resume. *The proposed article, the authors summarized materials on diagnosis of viral hepatitis in patients with acute cholecystitis in the preoperative, intraoperative and postoperative period based on the selection of risk factors in patients and using immunoassay presented in the scientific literature and gained personal experience of using rapid test diagnostics of viral hepatitis B and C at the clinic emergency surgery in patients with acute calculous cholecystitis. From 1554 operated patients with acute cholecystitis in 149 (9.58%) chronic hepatitis B and C. In 81 (54.36%) patients diagnosed with chronic hepatitis B and C set by immunoassay control studies confirmed by ELISA and PCR. Based on these data research group is patients 45 years of age require more careful attention, as conducted survey revealed the highest number of patients with factors ryzykuv this age group and the largest number of indicators of risk factors.*

Key words: *acute cholecystitis, chronic hepatitis, rapid tests, questionnaires.*